

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Małarski (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej
w sprawie **M. B.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 22 stycznia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść skazanego

od postanowienia Sądu Rejonowego w C.

z dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ko [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. akt II K [...] M. B. został uznany za winnego tego, że w okresach od 18 lipca 2012 r. do 24 stycznia 2013 r., od dnia 11 lipca 2013 r. do 17 listopada 2013 r., od 19 kwietnia 2014 r. do 19 listopada 2015 r. oraz od 7 kwietnia 2016 r. do sierpnia 2016 r. w C. uporczywie uchylał się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki nad małoletnim D. B. przez niełożenie na jego utrzymanie, przez co narażony został on na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym występku tego dopuścił się w ciągu

5 lat po odbyciu kary 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w C. za umyślne przestępstwo podobne, tj. przestępstwa z art. 209§1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to został skazany na karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności oraz zobowiązany został do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym oraz do bieżącego łżenia na utrzymanie syna D. B..

Wyrok ten uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Następnie w toku postępowania wykonawczego, w związku ze zmianą treści art. 209 k.k., dokonaną na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U z 2017 r., poz. 952), Sąd Rejonowy w C. postanowieniem dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ko [...] umorzył - na podstawie art. 4 § 4 k.k. w zw. z art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 1 pkt 1 i 2 wskazanej ustawy - postępowanie wykonawcze wobec skazanego M. B., uznając po analizie opisu czynu przypisanego skazanemu, dokonanej w kontekście nowego brzmienia art. 209 § 1 k.k., że nie podlega karze uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego, jeżeli w opisie czynu, tak jak w tej sprawie, wskazano, iż źródłem tego obowiązku jest ustawa, co skutkowało zatarciem z mocy prawa uprzedniego skazania i umorzeniem postępowania wykonawczego.

Postanowienie uprawomocniło się bez postępowania odwoławczego w dniu 27 czerwca 2017 r.

Od tego prawomocnego postanowienia kasację na niekorzyść skazanego wniósł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a to art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 4 § 4 k.k., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, że w następstwie nowelizacji art. 209 § 1 k.k. dokonanej na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U z 2017 r., poz. 952), niekaralne stają się zachowania polegające na uchyleniu się od obowiązku alimentacyjnego w sytuacji, gdy w opisie czynu przypisanego przed dniem 31 maja 2017 r. jako źródło obowiązku alimentacyjnego wskazano jedynie ustawę, co doprowadziło do wydania w tej sprawie prawomocnego postanowienia o

umorzeniu postępowania wykonawczego podczas, gdy zarówno przez dniem 31 maja 2017 r., jak i po tej dacie, ustawa nadal stanowi źródło obowiązku alimentacyjnego, o którym mowa w treści art. 209 § 1 k.k., a jedynie określenie jego wysokości musi być skonkretyzowane w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo inną umową i wniośł o uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego okazała się zasadna. Zaskarżone postanowienie wydane na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 4 § 4 k.k., skutkujące umorzeniem postępowania wykonawczego z uwagi na fakt zatarcia skazania z mocy prawa, wydane zostało z rażącym naruszeniem wskazanych w kasacji przepisów prawa karnego wykonawczego i prawa karnego materialnego, będącym pokłosiem błędnej interpretacji treści znowelizowanego przepisu art. 209 § 1 k.k. sprowadzającej się do stwierdzenia, że obecnie do znamion stypizowanego w tym przepisie czynu zabronionego nie należy już „uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego wynikającego z mocy ustawy. Porównanie treści art. 209 § 1 k.k. sprzed i po nowelizacji wskazuje, że ustawodawca po dokonaniu zmiany treści art. 209 k.k. nie odwołuje się już do źródeł obowiązku alimentacyjnego, (nie wskazuje ich wprost), zastrzega jedynie, iż obowiązek taki ma być określony co do jego wysokości w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo w innej umowie. Nie oznacza to jednak, że nastąpiła dekryminalizacja wszystkich zachowań polegających na niewykonaniu obowiązku alimentacyjnego, którego źródłem jest ustawa. Częściowa dekryminalizacja nastąpiła jedynie w odniesieniu do takich zachowań sprawców, będących zobowiązanymi na podstawie ustawy do łożenia na utrzymanie osoby najbliższej, wobec których obowiązek alimentacyjny nie został co do jego wysokości określony w orzeczeniu sądu, ugodzie lub umowie. W pozostałej części, w odniesieniu do wynikającego z ustawy obowiązku alimentacyjnego, przestępność takich zachowań nie uległa zniesieniu. Kryminalizacją obecnie objęte są więc również sytuacje, w których niewykonany obowiązek alimentacyjny wynika z ustawy. Z kolei przepis art. 4 § 4 k.k. nakazuje jedynie ustalić, czy czyn objęty wyrokiem nadal jest czynem zabronionym pod groźbą kary. Porównaniu podlega

więc nie zespół ustawowych znamion określony w obu ustawach, a to czy konkretne przestępstwo, którego dotyczy prawomocny wyrok, jest nadal zabronione przez ustawę, która weszła w życie po uprawomocnieniu się orzeczenia. Wskazana argumentacja przekonuje zatem, że zarówno przed zmianą art. 209 § 1 k.k. dokonaną ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jak i po nowelizacji, ustawa stanowi jedno ze źródeł obowiązku alimentacyjnego, z tym że od dnia 31 maja 2017 r. obowiązek ten musi być skonkretyzowany co do jego wysokości w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo w innej umowie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 10/17).

Transponując te rozważania na grunt tej sprawy należało stwierdzić, że w przypadku M. B. miało miejsce skonkretyzowanie obowiązku alimentacyjnego. Wprawdzie do akt postępowania nie dołączono orzeczenia sądowego wskazującego na istnienie takiego obowiązku, ale z materiału dowodowego sprawy: zeznań matki D. B., matki M. B., dołączonego do akt sprawy wyroku Sądu Rejonowego w C. z dnia 2 lutego 2012 r., sygn. akt II K [...] oraz z treści zawiadomienia z dnia 12 kwietnia 2016 r. o popełnieniu przestępstwa uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego oraz wniosku o ściganie złożonego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w T. i decyzji Burmistrza Miasta T. z dnia 18 marca 2018 r. w sprawie uznania za dłużnika alimentacyjnego uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, wynika że obowiązek ten był skonkretyzowany co do wysokości w orzeczeniu sądowym.

W tej sytuacji należało uznać, że czyn skazanego objęty wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. akt II K [...] nadal jest zabroniony pod groźbą kary, a więc nie uległ depenalizacji.

Wskazane okoliczności potwierdzają stanowiska wyrażone na wstępie rozważań co do zasadności zarzutu kasacji.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.